

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”. Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanału Elbląskiego na lata 2016-2023 jest współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Działania 19. Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Instytucją odpowiedzialną za treść materiału informacyjnego jest Stowarzyszenie Łączy Nas Kanał Elbląski Lokalna Grupa Działania. Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Stowarzyszenie Łączy Nas Kanał Elbląski Lokalna Grupa Działania

RAPORT Z MONITORINGU I EWALUACJI WEWNĘTRZNEJ

Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanału Elbląskiego
na lata 2016-2023, funkcjonowania
Stowarzyszenia Łączy Nas Kanał Elbląski Lokalna Grupa Działania
i sytuacji społeczno-gospodarczej
za okres 2016-2020

Część III. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

Opracował:
Krzysztof Oksiędzki

SPIS TREŚCI

III SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

1. Powierzchnia i ludność	3
1) Powierzchnia, ludność gęstość zaludnienia	3
2) Dynamika liczby ludności	4
3) Struktura wiekowa ludności	4
4) Migracje	5
5) Przyrost naturalny	6
6) Podsumowanie podrozdziału	6
2. Rynek pracy	7
1) Bezrobocie	7
2) Zatrudnienie	7
3) Wskaźniki bezrobocia	8
4) Podsumowanie podrozdziału	9
3. Przedsiębiorczość	10
1) Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	10
2) Podmioty gospodarcze	10
3) Podsumowanie podrozdziału	11
4. Finanse publiczne	12
1) Dochody jednostek samorządu terytorialnego	12
2) Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	14
3) Saldo budżetów jednostek samorządu terytorialnego	15
4) Podsumowanie podrozdziału	15
5. Wyniki warsztatu refleksyjnego (analizy i dyskusja)	17
6. Wnioski i rekomendacje	18
1) „Spadek wskaźnika salda migracji”	18
2) „Spadek liczby bezrobotnych”	18
3) „Wzrost dochodów podatkowych gmin”	18
4) „Wzrost liczby mieszkańców”	19
5) Ogólne wnioski i rekomendacje	19

III SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

1. Powierzchnia i ludność

Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanału Elbląskiego na lata 2016-2023 (LSR OW KE) została opracowana na podstawie danych na 31 grudnia 2013 roku, obejmuje 12 gmin, co stanowi 9,3% powierzchni województwa. W powiecie elbląskim 6 gmin: Elbląg, Godkowo, Gronowo Elbląskie, Markusy, Pasłęk, Rychliki, w powiecie iławskim 4 gminy: Iława, Kisielice, Susz, Zalewo, w powiecie ostródzkim powiat ostródzki 2 gminy: Małdyty, Miłomłyn.

Obszar objęty LSR OW KE obejmuje 2 414 km². W 2013 roku zamieszkiwały go 94 173 osoby (w 2021 roku 92 089 osób), gęstość zaludnienia wynosi 39 osób/km² (w 2021 roku 38 osób/km²) w tym:

- w powiecie elbląskim 6 gmin - 954 km² 43 573 mieszkańców 45,7 osób/km²,
- w powiecie iławskim 4 gminy - 1 110 km² 39 084 mieszkańców 35,2 osób/km²,
- w powiecie ostródzkim 2 gminy - 350 km² 11 516 mieszkańców 32,9 osób/km².

Natomiast w 2020 roku liczba mieszkańców i gęstość zaludnienia wynosiła:

- w powiecie elbląskim 6 gmin - 954 km² 42 638 mieszkańców 44,7 osób/km²,
- w powiecie iławskim 4 gminy - 1 110 km² 38 347 mieszkańców 34,5 osób/km²,
- w powiecie ostródzkim 2 gminy - 350 km² 11 104 mieszkańców 31,7 osób/km².

1) Powierzchnia, ludność gęstość zaludnienia

Powyższe dane są pozyskane na dzień 31.12.2013 r., czyli dane, które Stowarzyszenie Łączy Nas Kanał Elbląski Lokalna Grupa Działania było zobligowane do wykorzystania przy tworzeniu LSR OW KE. Tabela III.1. ukazuje dane z lat 2013 i 2019 - 2021.

Tabela III.1. Powierzchnia, ludność oraz gęstość zaludnienia na terenie objętym LSR OW KE w latach 2013-2021.

Gmina	Powierzchnia [km ²]	Ludność							
		2013		2019		2020		2021	
		Liczba mieszk. [osób]	Gęstość zaludnienia [osób na 1 km ²]	Liczba mieszk. [osób]	Gęstość zaludnienia [osób na 1 km ²]	Liczba mieszk. [osób]	Gęstość zaludnienia [osób na 1 km ²]	Liczba mieszk. [osób]	Gęstość zaludnienia [osób na 1 km ²]
Gm. Elbląg	192	7 208	38	7 563	39	7 595	40	7 619	40
Gm. Godkowo	167	3 246	19	3 011	18	2 825	17	2 772	17
Gm. Gronowo Elbląskie	89	5 181	58	5 127	58	4 943	56	4 881	55
Gm. Iława	424	12 855	30	12 988	31	13 125	31	13 183	31
M i Gm. Kisielice	173	6 137	35	5 997	35	5 715	33	5 617	32
Gm. Małdyty	189	6 431	34	6 251	33	5 918	31	5 825	31
Gm. Markusy	110	4 210	38	4 048	37	3 917	36	3 916	36
M i Gm. Miłomłyn	161	5 085	32	4 919	31	4 864	30	4 819	30
M i Gm. Pasłęk	264	19 696	75	19 313	73	18 801	71	18 617	71
Gm. Rychliki	132	4 032	31	3 753	28	3 600	27	3 564	27
Gm. i M. Susz	259	13 064	50	12 727	49	12 104	47	11 964	46
M i Gm. Zalewo	254	7 028	28	6 763	27	6 371	25	6 287	25
RAZEM/ ŚREDNIA	2 414	94 173	39	92 460	38	89 778	37	89 064	37

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

W wyniku Narodowego Spisu Powszechnego Główny Urząd Statystyczny zmienił sposób liczenia ludności. Dla obszaru KE LGD oznacza to - w większości przypadków znaczny spadek liczby ludności. W związku z tym, że nie dochodziło do żadnych zmian jeżeli chodzi o powierzchnię jednostek samorządu terytorialnego, a zmiana liczby ludności ogółem na obszarze objętym LSR OW KE wyniosła w wyniku nowego sposobu liczenia spadła o **0,80%**. Niestety liczba ludności w badanym obszarze spadła w roku 2021 w porównaniu z 2020 rokiem. Ogółem populacja w regionie obniżyła się o **714** osób. Przyczyn może być wiele, jednak trzeba pamiętać, że tendencja ta powinna się nie zmieniać. Wszelkie badania wykazują, że Polska z roku na rok będzie miała coraz mniej

mieszkańców. Wiąże się to z np. niskim przyrostem naturalnym, migracją krajową i zagraniczną ludności. Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanału Elbląskiego również znacząco odczuje upływ ludności. Ponadto ważną informacją jest fakt, że 3 gminy stanowią blisko połowę całej ludności zamieszkującej badany obszar - miasto i gmina Pastęk (18 617), gmina i miasto Susz (11 964), oraz gmina Iława (13 183).

2) Dynamika liczby ludności

Aby lepiej dostrzec zmiany zachodzące między rokiem 2021 a 2020 zarówno w kontekście konkretnych jednostek samorządu terytorialnego jak i całego obszaru, potrzebne będzie określenie dynamiki liczby ludności dla tych lat. Tabela III.2 ilustruje tę dynamikę.

Tabela III.2. Dynamika liczby ludności na obszarze objętej LSR OW KE w latach 2021-2020 [%]

Gmina	Dynamika 2021-2013	Dynamika 2021-2020
Gm. Elbląg	1,06	1,00
Gm. Godkowo	0,85	0,93
Gm. Gronowo Elbląskie	0,94	0,95
Gm. Iława	1,03	1,01
M i Gm. Kisielice	0,92	0,95
Gm. Małdyty	0,91	0,94
Gm. Markusy	0,93	0,97
M i Gm. Miłomłyn	0,95	0,99
M i Gm. Pastęk	0,95	0,97
Gm. Rychliki	0,88	0,96
Gm. i M. Susz	0,92	0,95
M i Gm. Zalewo	0,89	0,94
Obszar LSR OW KE	0,95	0,97

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Analizując Tabelę III.2. można wysnuć kilka wniosków. Na obszarze objętym LSR OW KE znajdują się tylko 2 gminy, która wykazują przyrost ludności w roku 2021 w porównaniu z rokiem 2020. Są to gmina Iława (+1,00%) oraz gmina Elbląg (+0,30%). Wszystkie pozostałe jednostki samorządu terytorialnego wykazały spadek liczby ludności.

3) Struktura wiekowa ludności

Istotna jest również informacja na temat wieku osób, które zamieszkują obszar objęty LSR OW KE. Na potrzeby raportu wiek osób został przedstawiony w trzech postaciach - wiek przedprodukcyjny, wiek produkcyjny oraz wiek poprodukcyjny. Tabela III.3. ukazuje liczbę ludności w podziale na te grupy wiekowe.

Tabela III.3. Ludność na obszarze objętym LSR OW KE w podziale na wiek

Gmina	Wiek przedprodukcyjny			Wiek produkcyjny			Wiek poprodukcyjny		
	2013	2020	2021	2013	2020	2021	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	1 538	1 563	1 544	4 780	4 714	4 703	890	1 318	1 372
Gm. Godkowo	652	534	510	2 022	1 671	1 641	572	620	621
Gm. Gronowo Elbląskie	1 089	1 000	988	3 452	3 038	2 956	640	905	937
Gm. Iława	3 013	3 095	3 116	8 372	8 099	8 107	1 470	1 931	1 960
M i Gm. Kisielice	1 302	1 191	1 145	3 996	3 393	3 328	839	1 131	1 144
Gm. Małdyty	1 261	1 165	1 143	4 189	3 537	3 460	981	1 216	1 222
Gm. Markusy	1 010	842	814	2 677	2 428	2 447	523	647	655
M i Gm. Miłomłyn	1 003	949	936	3 263	2 945	2 900	819	970	983
M i Gm. Pastęk	3 819	3 550	3 499	12 721	11 235	11 030	3 156	4 016	4 088
Gm. Rychliki	844	683	663	2 574	2 137	2 115	614	780	786
Gm. i M. Susz	2 850	2 581	2 505	8 455	7 248	7 168	1 759	2 275	2 291
M i Gm. Zalewo	1 381	1 158	1 119	4 540	3 895	3 839	1 107	1 318	1 329
RAZEM	19 762	18 311	17 982	61 041	54 340	53 694	13 370	17 127	17 388

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Większość mieszkańców w roku 2021 jest w wieku produkcyjnym (53 694), a liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (17 982) przewyższa liczbę osób w wieku poprodukcyjnym (17 388). Jednak należy zauważyć, że zarówno liczba osób w wieku produkcyjnym spadła w roku 2021 w porównaniu do roku 2020 (646). Natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła (261). Jest to kolejny wskaźnik, który nie różni się od tendencji zachodzących w całym kraju. Zarówno badany obszar jak i kraj charakteryzuje się tzw. „starzejącym się społeczeństwem”. Jest to negatywne zjawisko i prawdopodobne jest, że w ciągu 2 lat liczba osób w wieku poprodukcyjnym przewyższy liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym.

4) Migracje

Kolejną istotną daną jest saldo migracji na 1000 mieszkańców. Tabela III.4. informuje jak się ono kształtowało na obszarach objętych LSR OW KE.

Tabela 4. Saldo migracji na 1000 mieszkańców na obszarze objętym LSR OW KE

Gmina	Saldo migracji na 1000 mieszkańców		
	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	-4,6	3,42	6,04
Gm. Godkowo	-4,0	-7,08	-6,13
Gm. Gronowo Elbląskie	-0,6	0,20	-6,97
Gm. Iława	-1,3	4,88	6,60
M i Gm. Kisielice	-7,0	-7,70	-9,79
Gm. Małdyty	-7,4	0,00	-3,09
Gm. Markusy	-3,3	-5,87	-1,28
M i Gm. Miłomłyn	-1,8	-0,41	1,04
M i Gm. Pasłęk	-3,5	-3,83	-4,03
Gm. Rychliki	-10,4	-7,22	-6,73
Gm. i M. Susz	-2,3	-4,54	-8,02
M i Gm. Zalewo	-9,0	-1,41	-5,25
ŚREDNIA	-4,6	-2,46	-2,46

Zródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Przedstawienie danych sprowadzające je do wspólnego mianownika, pomaga porównać ze sobą konkretne jednostki samorządu terytorialnego. Niestety tylko trzy gminy wykazały dodatnie saldo migracji na 1000 mieszkańców w roku 2021. Są to gmina Iława (6,60), gmina Elbląg (6,04) oraz miasto i gmina Miłomłyn (1,04). Natomiast wszystkie pozostałe gminy w roku 2021 wykazały ujemne saldo migracji. Najgorszy wynik zaistniał w Mieście i Gminie Kisielice (rok 2021 -9,79). Oznacza to, że mieszkańcy uciekają z obszaru. Zazwyczaj przenoszą się w związku z pracą lub atrakcyjnością miejsca np. większe aglomeracje miejskie w kraju lub za granicą.

5) Przyrost naturalny

Kluczową informację na temat perspektyw regionu, poza saldem migracji, stanowi przyrost naturalny. Tabela III.6 ukazuje jak on się kształtuje na obszarze uwzględnionym w badaniu.

Tabela III.5. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców na obszarze objętym LSR OW KE

Gmina	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców			
	2013	2018	2020	2021
Gm. Elbląg	4,43	0,27	-1,59	-4,33
Gm. Godkowo	brak danych	0,32	-13,06	-10,00
Gm. Gronowo Elbląskie	2,12	-1,37	-3,63	-3,87
Gm. Iława	3,21	3,10	0,08	-2,05
M i Gm. Kisielice	2,10	2,64	-1,91	-8,85
Gm. Małdyty	-1,70	-1,28	-2,69	-7,80
Gm. Markusy	3,80	-4,63	-2,28	-0,51
M i Gm. Miłomłyn	-0,99	-7,84	-9,24	-9,52
M i Gm. Pasłęk	0,20	0,05	-4,14	-6,25
Gm. Rychliki	0,25	-4,43	1,11	-7,29
Gm. i M. Susz	3,06	-0,47	-2,88	-4,74
M i Gm. Zalewo	-1,00	-3,08	-6,07	-9,17
ŚREDNIA	1,41	-1,39	-3,86	-6,20

Zródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Informacje zawarte w tabeli są równie mało optymistyczne w porównaniu do tych dotyczących salda migracji. Na całym obszarze zauważyć można ujemny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców (-6,20). Największy przyrost, będący jednocześnie spadkiem w 2021 roku odnotowała gmina Markusy (-0,51). Z kolei najmniejszy odnotowała gmina Godkowo (-10,00). Trzeba zauważyć, że przyrost naturalny jest zbyt niski, by uznać, że wskaźnik jest wystarczający.

6) Podsumowanie podrozdziału

Reasumując podrozdział można dojść do jednego, niekorzystnego wniosku. Ludności na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanatu Elbląskiego ubywa. Tylko 2 gminy wykazały się nieznacznym wzrostem liczby mieszkańców w roku 2021 względem roku 2020 (**gmina Elbląg** i **gmina Iława**). Wzrost ten jest nieznaczny i należałoby przyjąć, że może się długo nie utrzymać. Wszystkie pozostałe jednostki w badaniu wykazały mniejszą liczbę ludności w roku 2021 w porównaniu do roku 2020. Dlatego można powiedzieć, że cały obszar ma tendencję do wyludniania się.

Drugim negatywnym wnioskiem z badania jest to, w jaki sposób zmienia się struktura wieku ludności na badanym terenie. Cały obszar charakteryzuje się starzejącym społeczeństwem. Wszystkie badane jednostki samorządu terytorialnego wykazują tę tendencję. Co gorsza badanie wykazało, że starzenie się społeczeństwa następuje bardzo szybko. Badane były tylko dwa lata, a mimo to zmiany są znaczne. Jeżeli tempo w jakim następują zmiany pozostanie bez zmian, to już za 2 lata (rok 2025) na obszarze objętym LSR OW KE będzie więcej osób w wieku poprodukcyjnym niż przedprodukcyjnym.

Główną przyczyną wyludniania się obszaru objętego LSR OW KE jest migracja ludności. Wykazuje ona tendencję wzrostową. Należy spodziewać się, że tendencja ta w kolejnych latach będzie się nasilała. Ponadto przyrost naturalny na obszarze jest ujemny, co oznacza brak stabilizacji liczby ludności na badanym obszarze oraz niekorzystny jest fakt, że z roku na rok wskaźnik ten spada.

2. Rynek pracy

Rynek pracy stanowi kluczowy element w rozwoju regionu. W tym podrozdziale zostaną przeanalizowane najważniejsze wskaźniki i liczby dotyczące tej kwestii.

1) Bezrobocie

Pierwszej analizie zostanie poddane bezrobocie rejestrowane, które ukazane jest w Tabeli III.7.

Tabela III.6. Bezrobocie rejestrowane na obszarze objętym LSR OW KE

Gmina	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych								
	ogółem			kobiety			mężczyźni		
	2013	2020	2021	2013	2020	2021	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	717	314	278	365	182	175	352	132	103
Gm. Godkowo	425	206	192	246	117	114	179	89	78
Gm. Gronowo Elbląskie	477	194	158	251	105	92	226	89	66
Gm. Iława	605	215	193	355	142	117	250	73	76
M i Gm. Kiszewice	435	113	99	244	72	66	191	41	33
Gm. Małdyty	556	306	250	296	179	158	260	127	92
Gm. Markusy	432	198	160	231	123	103	201	75	57
M i Gm. Miłomłyn	478	166	147	254	101	102	224	65	45
M i Gm. Pastęki	2 234	1 232	989	1 202	685	615	1 032	547	374
Gm. Rychliki	530	314	306	282	195	184	248	119	122
Gm. i M. Susz	944	416	315	579	246	201	365	170	114
M i Gm. Zalewo	347	197	132	225	125	80	122	72	52
RAZEM	8 180	3 871	3 219	4 530	2 272	2 007	3 650	1 599	1 212

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

W myśl organów odpowiedzialnych za badanie poziomu bezrobocia w kraju, za osobę bezrobotną uznaje się osobę zarejestrowaną w Urzędzie Pracy. Liczba osób bezrobotnych z roku na rok spada. Różnica jest znacząca, bo liczba bezrobotnych spadła aż o **652**, co stanowi **16,84%** liczby bezrobotnych odnotowanej w roku 2020. Charakterystyczne dla całego obszaru jest fakt, że problem bezrobocia jest bardziej odczuwalny wśród kobiet niż wśród mężczyzn. Liczba kobiet bezrobotnych wynosiła w roku 2021 aż **2 007**, natomiast mężczyzn **1 212**.

2) Zatrudnienie

Kolejną istotną informacją będzie liczba osób zatrudnionych. Przed analizą tych danych trzeba pamiętać jednak, że GUS w swoich obliczeniach nie uwzględnia zatrudnionych w np. jednostkach budżetowych związanych z obroną narodową, czy osób zatrudnionych w firmach zatrudniających do 9 osób - mikroprzedsiębiorstwach, których jest bardzo wiele na obszarze objętym LSR OW KE. Tabela III.8. prezentuje liczbę zatrudnionych.

Tabela III.7. Liczba pracujących na obszarze objętych LSR OW KE wg płci

Gmina	Liczba pracujących								
	ogółem			kobiety			mężczyźni		
	2013	2020	2021	2013	2020	2021	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	3 452	3 241	3 597	971	971	1 065	2 481	2 270	2 532
Gm. Godkowo	218	226	226	121	135	141	97	91	85
Gm. Gronowo Elbląskie	291	865	899	175	374	393	116	491	506
Gm. Iława	1 612	1 544	1 665	722	706	749	890	838	916
M i Gm. Kisielice	409	541	568	239	344	347	170	197	221
Gm. Małdyty	961	982	994	474	477	478	487	505	516
Gm. Markusy	234	164	182	136	123	123	98	41	59
M i Gm. Miłomłyn	318	449	453	179	200	200	139	249	253
M i Gm. Pastęk	2 513	3 075	3 193	1 230	1 533	1 648	1 283	1 542	1 545
Gm. Rychliki	267	205	208	130	98	99	137	107	109
Gm. i M. Susz	1 708	1 925	1 936	793	865	882	915	1 060	1 054
M i Gm. Zalewo	1 206	1 197	1 190	516	497	505	690	700	685
RAZEM	13 189	14 414	15 111	5 686	6 323	6 630	7 503	8 091	8 481

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Liczba osób pracujących w dużej mierze jest związana z liczbą osób bezrobotnych. W Tabeli III.7. ukazany był spadek liczby bezrobotnych jednak w Tabeli III.8. ukazany jest wzrost liczby osób pracujących. Panują tutaj podobne zależności jak w przypadku osób bezrobotnych. Znow liczb kobiet pracujących (**6 630**) wypada mniej korzystnie w porównaniu z liczbą mężczyzn pracujących (**8 481**). Zatem założenie w LSR OW KE, mówiące o tym, że kobiety należą do grupy defaworyzowanej ze względu na dostęp do rynku pracy wydaje się być słuszne.

3) Wskaźniki bezrobocia

Sama liczba bezrobotnych oraz pracujących może powiedzieć wiele, ale nie wszystko. Dlatego ważnym jest, aby tę liczbę porównać do innych danych, dzięki czemu uzyskamy pełniejszy obraz sytuacji na rynku pracy. Tabela III.9. ukazują liczbę bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym oraz do pracujących ogółem.

Tabela III.8. Liczba bezrobotnych w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym oraz w stosunku do liczby pracujących na obszarze objętym LSR OW KE

Gmina	Wskaźniki bezrobocia					
	Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym			Udział bezrobotnych w liczbie osób pracujących		
	2013	2020	2021	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	15,00%	6,56%	5,91%	20,77%	9,69%	7,73%
Gm. Godkowo	21,02%	11,53%	11,70%	194,95%	91,15%	84,96%
Gm. Gronowo Elbląskie	13,82%	6,05%	5,35%	163,92%	22,43%	17,58%
Gm. Iława	7,23%	2,56%	2,38%	37,53%	13,92%	11,59%
M i Gm. Kisielice	10,89%	3,12%	2,97%	106,36%	20,89%	17,43%
Gm. Małdyty	13,27%	7,96%	7,23%	57,86%	31,16%	25,15%
Gm. Markusy	16,14%	7,70%	6,54%	184,62%	120,73%	87,91%
M i Gm. Miłomłyn	14,65%	5,49%	5,07%	150,31%	36,97%	32,45%
M i Gm. Pastęk	17,56%	10,73%	8,97%	88,90%	40,07%	30,97%
Gm. Rychliki	20,59%	13,78%	14,47%	198,50%	153,17%	147,12%
Gm. i M. Susz	11,16%	5,34%	4,39%	55,27%	21,61%	16,27%
M i Gm. Zalewo	7,64%	4,70%	3,44%	28,77%	16,46%	11,09%
RAZEM	13,40%	6,79%	6,00%	62,02%	26,86%	21,30%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Analiza ta dowodzi, że problem bezrobocia zmniejszył się względem roku 2013. Na całym obszarze w roku 2021 liczba osób bezrobotnych w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wyniosła **6,00%**. Problemem jest jednak duża liczba osób bezrobotnych w porównaniu z osobami pracującymi. W 1 jednostce samorządu terytorialnego liczba osób bezrobotnych przewyższała liczbę

osób pracujących (gmina Rychliki). Po raz kolejny uznanie w LSR OW KE właśnie tych 3 gmin za obszary defaworyzowane jest słuszne.

4) Podsumowanie podrozdziału

Podsumowując, w analizie rynku pracy można dostrzec wiele pozytywnych elementów. Pierwszym i najważniejszym jest fakt, iż długofalowo liczba osób bezrobotnych spada. Zależność ta dotyczy zarówno kobiet jak i mężczyzn. Ogólna liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła w roku 2021 w stosunku do roku 2020 o **652** osób.

Kolejnym pozytywnym aspektem badania rynku pracy na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanału Elbląskiego jest długofalowy wzrost liczby osób pracujących,. W roku 2021 przybyło **797** osób pracujących. Jest to zjawisko pozytywne i bardzo prawdopodobne jest, że tendencja ta w kolejnych latach utrzyma się.

W badaniu zostały również uwzględnione wskaźniki bezrobocia liczone na dwa sposoby. Analizując zebrane dane można dojść do różnych wniosków, zarówno pozytywnych jak i negatywnych. Niewątpliwie pozytywnym aspektem jest fakt, iż na całym obszarze objętym LSR OW KE długofalowo zachodzi **zmniejszenie wskaźnika bezrobocia**, zarówno liczonego na podstawie osób w wieku produkcyjnym jak i od osób pracujących. Wskaźnik bezrobocia liczony względem osób w wieku produkcyjnym spadł o **0,79%** w roku 2021 w stosunku do roku 2020.

3. Przedsiębiorczość

Przedsiębiorczość jest szczególnie istotna w rozwoju regionu. W tym podrozdziale przeanalizowane zostanie kilka wskaźników mówiących o przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR OW KE.

1) Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą

W Tabeli III.10. znaleźć można liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób pracujących.

Tabela III.9. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Gmina	Liczba osób fizycznych prowadzących działalności gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym		
	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	9,2	13,6	14,71
Gm. Godkowo	5,1	6,9	8,47
Gm. Gronowo Elbląskie	7,6	10,2	11,50
Gm. Iława	9,0	11,6	12,75
M i Gm. Kisielice	6,7	8,2	9,28
Gm. Małdyty	6,9	8,3	9,83
Gm. Markusy	5,2	7,3	8,17
M i Gm. Miłomłyn	8,3	10,7	11,24
M i Gm. Pasłęk	8,3	10,8	11,80
Gm. Rychliki	3,8	6,8	7,61
Gm. i M. Susz	7,3	8,5	9,57
M i Gm. Zalewo	5,9	7,7	9,43
RAZEM obszar	7,5	9,8	10,97

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Średnio na obszarze objętym LSR OW KE **10,97** osoby na 100 prowadzi działalność gospodarczą jako osoba fizyczna. Największy wskaźnik wykazała gmina Elbląg (**14,71** w roku 2021). Natomiast najniższe odnotowane wyniki nie przekraczają **4,0** osób na 100 w stosunku do średniej obszaru.

2) Podmioty gospodarcze

Bez wątplenia istotną kwestię odgrywa nie tylko ilość podmiotów gospodarczych ale też ich struktura. Dlatego też Tabela III.11., poza informacjami na temat ilości podmiotów gospodarczych, uwidacznia także ich podział ze względu na wielkość.

Tabela III.10. Liczba podmiotów gospodarczych w podziale na wielkość na obszarze objętym LSR OW KE

Gmina	Ogółem			0-9			10-49			50-249			pow. 249		
	2013	2020	2021	2013	2020	2021	2013	2020	2021	2013	2020	2021	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	612	856	908	572	812	864	31	35	35	7	6	6	2	3	3
Gm. Godkowo	145	178	191	138	170	183	7	8	8	0	0	0	0	0	0
Gm. Gronowo Elbląskie	329	401	414	314	389	402	14	11	11	1	1	1	0	0	0
Gm. Iława	893	1 135	1 207	852	1 093	1 163	38	36	38	2	6	6	1	0	0
M i Gm. Kiszewice	355	391	405	339	378	392	15	11	11	1	2	2	0	0	0
Gm. Małdyty	394	431	452	370	408	430	22	22	21	1	0	0	1	1	1
Gm. Markusy	183	229	245	171	219	235	11	9	9	1	1	1	0	0	0
M i Gm. Miłomłyn	334	403	409	318	390	396	15	11	11	1	2	2	0	0	0
M i Gm. Pasłęk	1 373	1 542	1 607	1 296	1 482	1 548	64	47	47	12	12	11	1	1	1
Gm. Rychliki	149	200	206	143	194	201	6	6	5	0	0	0	0	0	0
Gm. i M. Susz	855	907	936	807	871	902	39	27	25	9	9	9	0	0	0
M i Gm. Zalewo	354	415	461	332	393	440	16	16	15	6	6	6	0	0	0
RAZEM	5 976	7 088	7 441	5 652	6 799	7 156	278	239	236	41	45	44	5	5	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Na obszarze objętym LSR OW KE w roku 2021 było **7 441** przedsiębiorstw. Większość z nich, bo aż **96,17%** stanowiły mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. Dużych firm zatrudniających powyżej 249 osób na badanym obszarze jest zaledwie **5**, trzeba też zaznaczyć, że ich zatrudnienie nie przekracza 1 000 osób. Najwięcej przedsiębiorstw wykazuje miasto i gmina Pasłęk, bo aż **1 607**. Najmniej firm ulokowanych jest w gminach uznane w LSR OW KE za defaworyzowane - w gminie Godkowo, gminie Rychliki oraz gminie Markusy.

3) Podsumowanie podrozdziału

Reasumując, trzeba zauważyć, że przedsiębiorczość na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanatu Elbląskiego jest dość wysoka. W kontekście całego obszaru na 100 osób aż **10,97** prowadzi działalność gospodarczą jako osoby fizyczne.

Całkowita liczba działalności gospodarczych na badanych obszarze jest stabilna. Występują wzrosty ilości przedsiębiorstw w kolejnych latach. Różnice te są nie większe niż **4,90%**. Ogólna liczba przedsiębiorstw wyniosła **7 441** w roku 2021. Zdecydowana większość z nich to mikroprzedsiębiorstwa. Tylko **5** przedsiębiorstw stanowią firmy duże (**0,07%**). Zatem o sile badanego obszaru decydują firmy z sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MSP).

4. Finanse publiczne

Kolejnym badanym elementem będą finanse publiczne. Odpowiednie dysponowanie środkami publicznymi może przysporzyć wiele korzyści i stworzyć dogodne warunki do zamieszkania danej gminy lub też odpowiednie warunki do prowadzenia działalności gospodarczej.

1) Dochody jednostek samorządu terytorialnego

Pierwszej analizie zostaną poddane dochody gmin. Tabela III.12. ukazuje jakie dochody uzyskały gminy na obszarze LSR OW KE.

Tabela III.11. Dochody gmin na obszarze objętym LSR OW KE

Gmina	Dochody gmin ogółem [zł]		
	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	25 227 977,73	46 483 464,18	58 935 746,64
Gm. Godkowo	11 223 628,52	18 611 317,12	19 384 156,30
Gm. Gronowo Elbląskie	15 943 751,28	27 930 827,74	31 261 886,52
Gm. Iława	43 918 518,34	73 368 624,03	79 827 055,59
M i Gm. Kisielice	26 177 074,94	35 113 628,60	36 737 661,44
Gm. Małdyty	20 358 681,75	34 256 589,51	36 640 935,30
Gm. Markusy	14 798 519,01	23 856 877,29	26 022 258,51
M i Gm. Miłomłyn	17 126 161,81	27 874 341,57	37 790 389,91
M i Gm. Pastęk	60 296 745,91	100 201 743,29	105 475 750,83
Gm. Rychliki	14 400 046,08	25 417 397,63	24 374 224,95
Gm. i M. Susz	44 869 552,31	77 589 920,35	77 439 871,28
M i Gm. Zalewo	23 718 017,25	37 850 821,17	45 205 921,11
RAZEM	318 058 674,93	528 555 552,48	579 095 858,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Pierwsze co rzuca się w oczy to znaczny wzrost dochodów większości gmin. Łącznie wszystkie jednostki samorządu terytorialnego zwiększyły swoje dochody w roku 2021 w stosunku do roku 2020 o ponad 50 mln zł. Jest to znaczna różnica bo wzrost wyniósł aż 9,66%. Wysokości dochodów poszczególnych gmin zależne są od kilku czynników, m.in. od liczby mieszkańców, czy ilości przedsiębiorstw działających na obszarze danej jednostki. Najwyższym dochodem spośród gmin objętych LSR OW KE może wykazać się miasto i gmina Pastęk (ponad 105 mln w 2021 roku). Natomiast najniższym dochodem dysponuje gmina Godkowo (ponad 19 mln w 2020 roku).

Aby móc porównać jednostki samorządu terytorialnego według dochodu, należy sprowadzić dochody te do wspólnego mianownika. Pomocna w tym jest Tabela III.13., ukazująca dochody gmin na 1 mieszkańca.

Tabela III.12. Dochody gmin na 1 mieszkańca na obszarze objętym LSR OW KE

Gmina	Dochody gmin na 1 mieszkańca [zł]		
	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	3 494,66	6 155,93	7 739,43
Gm. Godkowo	3 428,11	6 237,04	6 925,39
Gm. Gronowo Elbląskie	3 070,83	5 448,85	6 373,47
Gm. Iława	3 435,16	5 645,04	6 074,66
M i Gm. Kisielice	4 233,72	5 873,81	6 502,24
Gm. Małdyty	3 145,66	5 485,44	6 209,28
Gm. Markusy	3 517,59	5 900,79	6 631,56
M i Gm. Miłomłyn	3 388,64	5 695,62	7 820,86
M i Gm. Pastęk	3 053,62	5 209,07	5 633,18
Gm. Rychliki	3 565,25	6 799,73	6 833,26
Gm. i M. Susz	3 428,04	6 115,70	6 438,30
M i Gm. Zalewo	3 378,15	5 607,53	7 148,31
ŚREDNIA WAŻONA	3 428,29	5 887,36	6 502,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Analizując zebrane dane można zauważyć, że dochody na jednego mieszkańca w ciągu zaledwie jednego roku znacznie wzrosły - średnio o **614,66** zł. Średni dochód na jednego mieszkańca na obszarze objętym LSR OW KE wyniósł w 2021 roku **6 694,16** zł. Największy wskaźnik odnotowała Miasto i Gmina Miłomłyn (**7 820,86** zł), natomiast najmniejszy Miasto i Gmina Pastęk (**5 633,18** zł). Różnica między skrajnymi badanymi wartościami wyniosła aż **2 187,68** zł.

W związku z tym, że w LSR OW KE wykazany jest wskaźnik dotyczący dochodów podatkowych gmin na jednego mieszkańca, to Tabela III.14. zilustruje tę zależność.

Tabela 13. Dochody podatkowe gmin na jednego mieszkańca na obszarze objęty LSR OW KE

Gmina	Dochód podatkowy gmin na 1 mieszkańca [zł]		
	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	1 777,37	3 374,30	4 334,37
Gm. Godkowo	1 151,65	2 066,30	2 074,00
Gm. Gronowo Elbląskie	1 076,22	1 790,35	2 204,58
Gm. Iława	1 194,65	2 158,85	2 544,05
M i Gm. Kisielice	1 645,11	2 166,59	2 154,82
Gm. Małdyty	1 036,48	1 795,42	1 772,74
Gm. Markusy	847,21	1 783,90	1 607,20
M i Gm. Miłomłyn	971,23	1 796,06	2 162,61
M i Gm. Pastęk	1 214,95	1 884,24	1 950,68
Gm. Rychliki	972,99	2 704,51	1 872,90
Gm. i M. Susz	1 123,87	2 185,92	2 293,37
M i Gm. Zalewo	1 123,00	2 340,74	2 735,28
RAZEM ŚREDNIO	1 177,89	2 159,92	2 356,08

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Razem średnio na całym obszarze objętym LSR OW KE odnotowano wzrost dochodów podatkowych gmin na jednego mieszkańca aż o **196,16** zł. Stanowi to wzrost w roku 2021 w stosunku do roku 2020 o **9,08%**. Najwyższy dochód podatkowy na jednego mieszkańca odnotowało Gmina Elbląg (**4 334,37zł**), natomiast najniższy gmina Markusy (**1 607,20** zł).

2) Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

Poza dochodami analizie zostały poddane wydatki gmin. Tabela III.15. ujawnia wydatki gmin na obszarze objętym LSR OW KE.

Tabela III.14. Wydatki gmin na obszarze objętym LSR OW KE

Gmina	Wydatki gmin [zł]		
	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	26 335 834,49	52 473 706,93	54 615 946,20
Gm. Godkowo	10 370 676,16	15 425 999,14	18 029 055,01
Gm. Gronowo Elbląskie	15 139 097,57	28 850 117,65	28 521 685,77
Gm. Iława	43 391 978,12	67 204 052,37	72 362 828,45
M i Gm. Kisielice	23 177 413,81	35 537 272,44	37 562 199,73
Gm. Małdyty	19 046 403,00	32 286 345,68	33 348 637,86
Gm. Markusy	14 532 611,42	21 367 178,94	21 879 003,33
M i Gm. Miłomłyn	16 823 470,44	28 198 042,30	35 437 048,54
M i Gm. Pasłęk	61 042 376,15	96 399 661,37	99 945 942,03
Gm. Rychliki	15 152 779,51	25 025 420,73	22 140 693,59
Gm. i M. Susz	44 945 127,64	73 461 018,09	76 226 835,24
M i Gm. Zalewo	24 109 763,61	34 003 773,71	44 138 263,81
RAZEM	314 067 531,92	510 232 589,35	544 208 139,56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Za wzrostem dochodów gmin idą również wzrosty wydatków płynące z ich budżetów. Wydatki, podobnie jak przychody znacznie zwiększyły się. Porównując lata 2020 i 2021 różnica wyniosła prawie **34 mln zł**. Zatem wydatki jednostek sektora finansów publicznych w ciągu jednego roku wzrosły o **6,66%**. Wydatki gmin zależą od dochodów jakie osiągają. Dlatego też, podobnie jak największe dochody na badanym obszarze miało miasto i gmina Pasłęk, a najmniejsze gmina Godkowo, tak też największe wydatki ma miasto i gmina Pasłęk (prawie **100 mln zł**), a najmniejsze gmina Godkowo (ponad **18 mln zł**).

Podobnie jak w przypadku dochodów, wydatki także zostały sprowadzone do wspólnego mianownika - do 1 mieszkańca. Tabela III.16. ukazuje tę zależność.

Tabela 15. Wydatki gmin na 1 mieszkańca na obszarze objętym LSR OW KE

Gmina	Wydatki gmin na 1 mieszkańca [zł]		
	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	3 648,13	6 949,24	7 172,15
Gm. Godkowo	3 167,59	5 169,57	6 441,25
Gm. Gronowo Elbląskie	2 915,85	5 628,19	5 814,82
Gm. Iława	3 393,98	5 170,74	5 506,65
M i Gm. Kisielice	3 748,57	5 944,68	6 648,18
Gm. Małdyty	2 942,89	5 169,95	5 651,35
Gm. Markusy	3 454,39	5 284,98	5 575,69
M i Gm. Miłomłyn	3 328,74	5 761,76	7 333,83
M i Gm. Pasłęk	3 091,38	5 011,42	5 337,85
Gm. Rychliki	3 751,62	6 694,87	6 207,09
Gm. i M. Susz	3 433,81	5 790,26	6 337,45
M i Gm. Zalewo	3 433,95	5 037,60	6 979,49
ŚREDNIA WAŻONA	3 359,24	5 683,27	6 110,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Analizując wydatki gminy na jednego mieszkańca można zauważyć, że w ciągu jednego roku znacznie się zwiększyły, bo średnio aż o **427,03** zł. Największe i najmniejsze wydatki na jednego mieszkańca, mają odpowiednio miasto i gmina Miłomłyn (**7 333,83** zł) oraz miasto i gmina Pasłęk (**5 337,85** zł). Tym razem różnica między skrajnymi wynikami w badanym okresie w konkretnych jednostkach sektora finansów publicznej wyniosła **1 995,98** zł.

3) Saldo budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Na koniec przeanalizowana zostanie różnica między dochodami a wydatkami gmina na obszarze objętym LSR OW KE. Tabela III.17. ilustruje te zależności.

Tabela III.16. Różnica między dochodami a wydatkami gmina na obszarze objętym LSR OW KE

Gmina	Różnica między dochodami a wydatkami [zł]		
	2013	2020	2021
Gm. Elbląg	-1 107 856,76	-5 990 242,75	4 319 800,44
Gm. Godkowo	852 952,36	3 185 317,98	1 355 101,29
Gm. Gronowo Elbląskie	804 653,71	-919 289,91	2 740 200,75
Gm. Iława	526 540,22	6 164 571,66	7 464 227,14
M i Gm. Kisielice	2 999 661,13	-423 643,84	-824 538,29
Gm. Małdyty	1 312 278,75	1 970 243,83	3 292 297,44
Gm. Markusy	265 907,59	2 489 698,35	4 143 255,18
M i Gm. Miłomłyn	302 691,37	-323 700,73	2 353 341,37
M i Gm. Pasłęk	-745 630,24	3 802 081,92	5 529 808,80
Gm. Rychliki	-752 733,43	391 976,90	2 233 531,36
Gm. i M. Susz	-75 575,33	4 128 902,26	1 213 036,04
M i Gm. Zalewo	-391 746,36	3 847 047,46	1 067 657,30
RAZEM	3 991 143,01	18 322 963,13	34 887 718,82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Analizując zebrane dane można zauważyć, że badane jednostki trzymają dyscypliny finansowej a ich wydatki, w większości nie przekraczają granicy dochodu. W roku 2021 tylko jedna jednostka wykazała wyższe wydatki niż dochody (**miasto i gmina Kisielice**). Wszystkie gminy łącznie, wykazały nadwyżkę budżetową. Gminy na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanału Elbląskiego dostosowują poziom swoich wydatków do dochodów jakie osiągają. Przez to w roku 2021 wśród wszystkich 12 gmin odnotowano nadwyżkę dochodów nad wydatkami w wysokości **34 887 718,82** zł.

4) Podsumowanie podrozdziału

Działalność jednostek samorządu terytorialnego może dla obszaru na którym działają przynieść wiele korzyści jak i strat. Podmioty te decydują w dużej mierze o rozdysonowaniu środków publicznych i to one wskazują kierunek rozwoju danej gminy. Analizę zebranych danych można rozpatrzeć w 3 aspektach - dochody, wydatki i zestawienie obu tych wartości.

Dochody gmin. Dochody jednostek samorządu terytorialnego znacznie wzrosły w roku 2021 w porównaniu z rokiem 2020. Wzrost ten wyniósł ponad **50 mln** zł. Przyczyn tego wzrostu można doszukiwać się w nowych regulacjach prawnych, zwiększających dochody, ale także obciążenia finansowe gmin. Wzrost jest znaczny ponieważ podniósł się o **9,66%** rok do roku. Liczba mieszkańców większości gmin nieznacznie zmniejszyła się, zatem dochód gmin na jednego mieszkańca również uległ znacznemu wzrostowi.

Wydatki gmin. Wzrost dochodów jednostek samorządu terytorialnego oznaczał także wzrost ich wydatków. Wzrost ten wyniósł ponad 34 mln zł. Jest to wzrost znaczny, gdyż wynosi on 6,66% rok do roku. Podobnie jak w dochodach, przy niewielkim spadku liczby mieszkańców, wydatki gmin na jednego mieszkańca również znacznie wzrosły.

Saldo budżetów gmin. Wszystkie gminy w dłuższym okresie starają się bilansować dochody i wydatki. Podobnie było w badanym okresie. Nawet jeżeli któraś z jednostek samorządu terytorialnego wykazała deficyt w danym roku, to w kolejnym lub poprzednim wykazywała nadwyżkę w budżecie. Zatem można wnioskować, że gminy na obszarze objętym LSR OW KE rozsądnie dysponują dostępnymi środkami.

5. Wyniki warsztatu refleksyjnego (analizy i dyskusja)

Pan Krzysztof Oksiędzki, pracownik Biura Stowarzyszenia Łączy Nas Kanał Elbląski Lokalna Grupa Działania, przeprowadził warsztat refleksyjny 10 stycznia 2023 roku, w zakresie sytuacji społeczno-gospodarczej. W niniejszym raporcie przedstawiono wnioski i rekomendacje z warsztatu refleksyjnego, dotyczące sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanału Elbląskiego na lata 2016-2023.

1) Wnioski z warsztatu refleksyjnego:

- a) Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanału Elbląskiego na lata 2016-2023 jest potrzebna, jednak ma niewielki wpływ na wskaźniki makroekonomiczne.
- b) Wskaźnik liczby dotyczący liczby ludności będzie trudny do zrealizowania, z powodu panującej tendencji wyludniania się całego obszaru (poza gminą Elbląg).
- c) Wskaźnik dotyczący spadku salda migracji jest zagrożony, ale dalej możliwy do zrealizowania.
- d) Wskaźnik dotyczący bezrobocia na tę chwilę nie jest zagrożony, ponieważ bezrobocie spadło dużo bardziej, niż zakładała LSR OW KE.
- e) Wskaźnik dotyczący wzrostu dochodów podatkowych gmin jest niezagrożony, ponieważ gminy odnotowują znaczny przyrost dochodów w każdym roku.

2) Rekomendacje z warsztatu refleksyjnego:

- a) Można powiedzieć, że depopulacja przekreśla szanse na rozwój. W związku z tym należy działać i lobbować za tworzeniem korzystnych warunków do zamieszkania na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2016-2023, poprzez rozwijanie infrastruktury drogowej, rozwijanie przedsiębiorczości czy budowanie infrastruktury społeczno-rekreacyjnej.
- b) Nie należy zmieniać wskaźników.
- c) Nie należy zmieniać kryteriów wyboru operacji/zadań, jednak, jeżeli wśród wymagań dotyczących pozyskania nowych środków będzie wymóg stworzenia nowych kryteriów lub ich zmodyfikowania, to należy to zrobić. Ewentualne kryteria do nowych środków powinny być przejrzyste, jednoznaczne i przyjazne dla wnioskodawców. Ponadto uczestnicy wskazali, że w nowej perspektywie warto stworzyć kryterium dotyczące zasadności złożenia wniosku na obszarze LGD.
- d) W nadchodzącym okresie programowania należy położyć nacisk na kapitał ludzki, promocję oraz jakość działań LGD.
- e) W nadchodzącym okresie programowania należy ponownie przemyśleć grupy defaworyzowane i zmniejszyć udział punktów w ramach kryteriów wyboru operacji za wpisanie się w grupę defaworyzowaną.

6. Wnioski i rekomendacje

Podsumowując wyniki Raportu, należy odnieść uzyskane dane do celu tego badania. Mianowicie należy zweryfikować, czy uwzględniając aktualne dane można dostrzec jakiegokolwiek zagrożenia we wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanatu Elbląskiego na lata 2016-2023, oraz jakie wnioski można wysnuć z badania. Oczywiście jest, że działania Stowarzyszenia Łączy Nas Kanat Elbląski Lokalna Grupa Działania wpływające na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru są **odczuwalne**, jednak z całą pewnością **nie są główną determinantą** zachodzących zmian w tym zakresie. Zatem można powiedzieć, że wskaźniki zawarte w LSR OW KE odnoszące się w sposób bezpośredni do sytuacji społeczno-gospodarczej, są w dużej mierze uzależnione od czynników, na które owa Strategia ma niewielki wpływ. W LSR OW KE uwzględnione są 4 wskaźniki - wskaźniki oddziaływania, które przeanalizowane są w tym podrozdziale i które w sposób bezpośredni odnoszą się do tematu poruszanego w tym rozdziale.

1) „Spadek wskaźnika salda migracji”

Zakładany w Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanatu Elbląskiego wskaźnik oddziaływania „Spadek wskaźnika salda migracji” zakładał, że wskaźnik ten spadnie w skali całego obszaru do poziomu **-3,08%** w roku 2023, startując od poziomu **-4,08%** w roku 2016.

Należy stwierdzić, że **realizacja** tego wskaźnika jest **zagrożona** w ogólnej skali. Ogólne tendencje panujące zarówno w kraju jak i na obszarze objętym LSR OW KE wskazują, że ludzie migrują do większych aglomeracji miejskich oraz za granicę kraju. Dotyczy to głównie osób młodych z niewielkim doświadczeniem zawodowym oraz osób młodych dopiero wchodzących na rynek pracy. Biorąc pod uwagę moment bazowy LSR OW KE to już w pierwszym roku jej realizacji wskaźnik ten **wzrósł zamiast zmaleć**.

Rekomendowane jest ponowne rozpatrzenie tego wskaźnika oraz stworzenie planu działania mającego na celu zniwelowanie zagrożenia płynącego z ryzyka nie wykonania wskaźnika.

2) „Spadek liczby bezrobotnych”

Zakładany w Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanatu Elbląskiego wskaźnik oddziaływania „Spadek liczby bezrobotnych” zakładał, że wskaźnik ten spadnie w skali całego obszaru do poziomu **8 123** osób w roku 2023, startując od poziomu **8 180** osób w roku 2016.

Należy stwierdzić, że **realizacja** tego wskaźnika jest bardzo **prawdopodobna**. Wszystkie badane gminy wykazywały już w roku 2020 znaczny spadek liczby bezrobotnych. Można uznać, że wskaźnik dwa lata po rozpoczęciu realizacji LSR OW KE jest **wykonany** ze znacznym zapasem. Na całym obszarze w roku 2021 było **3 219** osób bezrobotnych. Oznacza to, że zakładany poziom **8 123** osób bezrobotnych w roku 2023 jest właściwie już osiągnięty. Biorąc pod uwagę bieżące tendencje, w najbliższych latach liczba osób bezrobotnych jeszcze bardziej spadnie.

Rekomendowane jest bieżące monitorowanie wskaźnika, a w razie zmian tendencji panujących na rynku pracy, odpowiednie zaplanowanie działań mających na celu realizację wskaźnika w 2023 roku.

3) „Wzrost dochodów podatkowych gmin”

Zakładany w Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanatu Elbląskiego wskaźnik oddziaływania „Wzrost dochodów podatkowych gmin” zakładał, że wskaźnik ten wzrośnie w skali całego obszaru do poziomu **1 200** zł na jednego mieszkańca w roku 2023, startując od poziomu **1 080** zł na jednego mieszkańca w roku 2016.

Należy stwierdzić, że **realizacja** tego wskaźnika jest bardzo **prawdopodobna**. Większość gmin na badanym obszarze odnotowała wzrost dochodów podatkowych gmin na jednego mieszkańca. Zatem można optymistycznie zapatrywać się na realizację tego wskaźnika, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że rok po rozpoczęciu wdrażania LSR OW KE wynik ten kształtuje się na poziomie **2 356,08** zł (przy zakładanych **1 200** zł w roku 2023). Biorąc pod uwagę obecną tendencję, z dużym

prawdopodobieństwem można stwierdzić, że wskaźnik ten jeszcze bardziej wzroście w kolejnych latach.

Rekomendowane jest bieżące monitorowanie wskaźnika, a w razie zmian tendencji panujących w finansach publicznych, odpowiednie zaplanowanie działań mających na celu realizację wskaźnika w 2023 roku.

4) „Wzrost liczby mieszkańców”

Zakładany w Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanatu Elbląskiego wskaźnik oddziaływania „wzrost liczby mieszkańców” zakładał, że wskaźnik ten wzrośnie w skali całego obszaru do poziomu **95 173** osób w roku 2023, startując od poziomu **94 173** osób w roku 2016.

Należy stwierdzić, że realizacja tego wskaźnika jest **zagrożona** w ogólnej skali. Zmiana sposobu liczenia liczby mieszkańców przez Główny Urząd Statystyczny, spowodowała znaczny spadek liczby mieszkańców w oficjalnych danych. Tylko dwie gminy na obszarze objętym LSR OW KE wykazała przyrost liczby ludności w 2021 roku w porównaniu do roku 2020 (gmina Iława **+58** osób i gmina Elbląg **+24** osoby). Wszystkie pozostałe jednostki wykazały ubytek liczby ludności i w ogólnym rozrachunku liczba mieszkańców znacznie spadła (**-714**). Niestety ale wysoce prawdopodobne jest, że ta tendencja będzie zachowana jeszcze przez wiele lat. W głównej mierze przyczyną upływu ludności są migracje zarówno wewnętrzne (krajowe), jak i zagraniczne. W roku 2021 przyrost naturalny był ujemny na badanym obszarze (**-6,20** na 1000 mieszkańców). Obserwując bieżące tendencje, już w kolejnych latach wskaźnik ten może być ujemny.

Rekomendowane jest ponowne rozpatrzenie tego wskaźnika oraz stworzenie planu działania mającego na celu zniwelowanie zagrożenia płynącego z ryzyka nie wykonania wskaźnika.

5) Ogólne wnioski i rekomendacje

Z przeprowadzonego badania wynika, że realizacja aż 2 z 4 wskaźników zawartych w Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanatu Elbląskiego, bezpośrednio związanych z sytuacją społeczno-gospodarczą jest zagrożona. Oba te wskaźniki dotyczą liczby ludności. Niestety tendencje dotyczące wyludniania obszarów wiejskich na rzecz miast oraz zagranicy utrzymują się, a nawet zwiększają. Dlatego też trudno będzie doprowadzić do realizacji zakładanych wskaźników.

Z drugiej strony można stwierdzić, że realizacja 2 z 4 wskaźników zawartych w Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Kanatu Elbląskiego, bezpośrednio związanych z sytuacją społeczno-gospodarczą jest wysoce prawdopodobna. Spadek liczby bezrobotnych oraz wzrost dochodów podatkowych gmin już w tym momencie można uznać za zrealizowane. Należy jedynie monitorować dalsze zmiany wskaźników i w razie potrzeby działać.

Ponadto z przeprowadzonego badania wynika, że grupy docelowe defaworyzowane ze względu na dostęp do rynku pracy zawarte w LSR OW KE dalej potrzebują wsparcia. Z uzyskanych danych jasno wynika, że kobiety, osoby poniżej 35 roku życia, powyżej 50 roku życia, miejscowości do 5 tysięcy mieszkańców, osoby bezrobotne oraz gminy Godkowo, Rychliki oraz Markusy w dalszym ciągu są defaworyzowanymi.

Elbląg, 25.01.2023 r.